

PLAN MOT KRÄNKANDE BEHANDLING, TRAKASSERIER OCH DISKRIMINERING

Enhet: Bildningscentrum Facetten

Barn- och utbildningsförvaltningen

Sammanfattning

Skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling regleras i diskrimineringslagen och i 6 kap. skollagen. Det är viktigt för elevernas trygghet och trivsel att det finns ett förebyggande arbete för detta, att det finns tydliga rutiner för vad som gäller i skolan och att eleverna ser att skolpersonalen åtgärdar enskilda händelser. Det är också viktigt att detta genomförs systematiskt och att eleverna görs delaktiga, både i det förebyggande arbetet och vid akuta händelser.

Ytterligare relevant lagstiftning är skollagens olika kapitel som tar upp värdegrunden, elevhälsa, systematiskt kvalitetsarbete, inflytande, trygghet och studiero samt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling. Arbetsmiljölagen omfattar också personal och elever i skolan.

Alla verksamheter som regleras i skollagen är skyldiga att vidta åtgärder för att motverka kränkande behandling av barn och elever. [Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda](#)

Planen revideras årligen och enheterna inkommer med sina planer till förvaltningen under september månad.

Planen ska vara känd av alla berörda, både personal, barn/elever och vårdnadshavare

Systematiskt kvalitetsarbete

Att arbeta kollegialt visar på goda effekter när det gäller att gemensamt arbeta för ett bättre skolklimat i skolan. Det kan både bidra till att utveckla undervisningen och vara till hjälp i skapandet av relationer till enskilda elever. Inte minst kan det kollegiala arbetet bidra till samsyn kring exempelvis förhållningssätt och tillämpning av ordningsregler och andra rutiner i skolan.

Främja studiero med värdegrundsarbete. Skolans värdegrund omfattar: människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen och solidaritet mellan människor. Värdegrundsarbetet ska genomsyra undervisningen.

Förklaringar till viktiga begrepp

Diskriminering

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen är att någon missgynnas eller kränks och att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna;

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder

De sex olika formerna av diskriminering (för utförligare beskrivning se; [Skolverket](#))

- direkt diskriminering
- indirekt diskriminering
- Bristande tillgänglighet
- trakasserier
- sexuella trakasserier
- instruktioner att diskriminera

Kränkande behandling kan finnas i form av diskriminering, trakasserier och kränkande. Gemensamt för kränkande behandling är att den strider mot principen om alla människors lika värde. Kränkningar är ofta ett uttryck för **för** makt och förtryck. En viktig utgångspunkt är att den enskildes upplevelse av kränkning alltid måste tas på allvar.

Ansvar

Huvudmannen - måste se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det innebär att varje förskola, skola och annan skolverksamhet ska

1. genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling
2. upprätta en årlig plan mot kränkande behandling.

- Utbildningsförvaltningen ansvarar för att följa upp och utvärdera samtliga enheters arbete med att förebygga och förhindra kränkande behandling och trakasserier.

Rektor - Rektor ska bedriva ett målinriktat arbete för att motverka diskriminering och kränkande behandling samt aktivt främja elevers lika rättigheter.

- Rektor ansvarar för att tillsammans med personal och elever upprätta, genomföra, följa upp samt årligen utvärdera skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.

- Rektor ansvarar för att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och se till att åtgärder vidtas i syfte att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling och trakasserier.

- Rektor ansvarar för att en anmälan om kränkande behandling eller trakasserier rapporteras till barn- och utbildningsförvaltningen.

Personal - All personal på enheten ska aktivt arbeta för att motverka diskriminering och kränkande behandling samt aktivt främja elevers lika rättigheter.

Om personal på skolan får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, ska detta anmälas till rektor

[Lathund Anmälan Kränkande Behandling av Barn/Elev](#)

Elevhälsans psykosociala insats (skolkurator) - Delta i arbetet med skolans struktur och organisation när det gäller värdegrund och likabehandling samt vara ett stöd för rektor i arbetet. Elevhälsan följer regelbundet upp anmälningar om kränkande behandling och kan vara en återkommande punkt på EHT och APT.

Barn/elever - ska involveras i arbetet och anpassas efter ålder och mognad.

Samverkan

Alla berörda ska samverka i arbetet mot kränkning, trakasserier och diskriminering. Det gäller huvudman, anställda, barn/elever och vårdnadshavare.

Plan för arbetet

Arbeta med aktiva åtgärder för förebyggande arbete i fem steg

1. Kartlägg risker för kränkningar

Det första steget är att kartlägga sin verksamhet för att upptäcka risker för kränkande behandling. Se regelbundet över barnens och elevernas trygghet och trivsel. Där ingår också deras egen uppfattning om kränkningar och mobbning i skolan.

En kartläggning kan ske på olika sätt, till exempel med

- enkäter
- samtal med barn eller elever och personal samt vårdnadshavare
- trygghetsvandringar
- dokumentation från fall av kränkande behandling

Genom att kartlägga verksamheten kan skolan se om åtgärder fungerar. Eventuella problem blir tydligare. Det blir lättare att förstå varför kränkningar uppstår, i vilka sammanhang och hur de tar sig uttryck.

1.1 Enkäter i UF

Utgångspunkt: att mäta det vi vill mäta.

- *Förvaltningens enkäter* utgår från skolverket och skickas till alla elever från åk 4, alla vårdnadshavare tom åk 9 samt till all personal.
- *Om Mig enkäten* från Region Östergötland skickas varje höst till alla elever i åk 8

samt år 2 på gymnasiet. Folkhälsosamordnaren ansvarar för enkäten i kommunen - *Skolornas egna enkäter* - Genomförs på alla grundskolor förskoleklass - åk 7 med olika innehåll.

- *Skolsköterskornas hälsoenkäter* som sker i samband med hälsosamtal.

Bildningscentrum Facetten:

Förutom förvaltningens enkät, Om Mig-enkäten och skolsköterskans hälsosamtal som tas upp ovan genomförs följande åtgärder som alla bidrar till kartläggningen.

- Coachsamtal med eleverna kontinuerligt under läsåret
- Undervisningslag och Klasskonferenser
- Återkommande klassenkät i samband med studietid
- Föräldrasamtal i samband med introduktion, studieuppföljning och mentors-/elevvårdssamtal
- Enkät till vårdnadshavare vid studieuppföljningskvällar
- Elevhälsomöten (elevhälsa, programmentorer och rektor)
- Utvärderingssamtal med tränare och spelare på fotbolls- och golfgymnasiet
- Riksidrottsförbundets enkät för elever på Nationell Idrottsutbildning
- Fokusgrupper där förstelärarna träffar eleverrepresentanter

2. Analysera orsaker till riskerna

När kartläggningen är genomförd ska orsakerna till riskerna för kränkande behandling analyseras. Först när orsakerna förstås kan konkreta mål sättas upp för att förebygga kränkningar.

Bildningscentrum Facetten:

Kartläggningmaterialet diskuteras i samverkansgrupp, i bas- och undervisningslag och på elevhälsomöten. Den samlade bilden är att eleverna trivs väldigt väl på skolan och att det är en trygg miljö att vistas i. Eleverna uttrycker fortsatt ett behov av att arbeta med relationsbyggande och sin sociala utveckling såväl fysiskt som på sociala medier. En brist är att vi saknar elevskyddsombud. Elevkåren på skolan har än så länge inte visat något intresse av att delta i arbetet kring skolans arbetsmiljöfrågor.

3. Planera och genomför åtgärder

Nästa steg är att, utifrån upptäckta risker för kränkande behandling, sätta upp mål och bestämma åtgärder för att nå målen. Tänk på att målen ska vara konkreta och gå att följa upp.

4. Sammanfatta mål, åtgärder och ansvar som en årlig plan för arbetet mot kränkande behandling

Skriv ner mål och åtgärder mot kränkande behandling. Det ska göras varje år. Den här planen ska fungera som ett stöd och en dokumentation över det förebyggande arbetet. Det är viktigt att all personal och även barn, elever och deras vårdnadshavare känner till planen.

**Bildningscentrum Facetten:
Främjande arbete**

<i>Mål</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Tidplan</i>
Ge eleven en trygg start. Skapa en kultur med trygghet och god studiero. Skapa goda relationer	Introduktionssamtal Med alla elever som börjar åk 1 samt deras vårdnadshavare. Detta för att ge eleverna en trygg start och skapa en god relation till såväl elever som föräldrar. I samband med detta informerar vi om vår plan mot kränkande behandling och det finns möjlighet att träffa kurator, skolsköterska, speciallärare, specialpedagog och rektor. Likaså informeras om Legimus, Inläsningstjänst och andra möjligheter till extra stöd.	Klassmentor	Före skolstart
	Introduktionsveckor	Rektor	Höstterminsstart
	Teambuildingaktiviteter för alla elever. Elevkåren organiserar aktiviteter för åk 1 och vårt alternativ till nollning. Samtliga årskurser involveras.	Elevkåren	Andra skolveckan
	Teambuildingaktiviteter, åk1 Under första skolveckan i syfte att alla ska lära känna varandra	Årskursvisa mentorslag	Första skolveckan
	Kontakt elevhälsa Elevhälsan träffar samtliga åk 1 för att lära känna eleverna	Elevhälsan	
Öka elevernas möjlighet att kunna kombinera idrott och studier.	Kontaktperson mellan skola och idrott I syfte att hjälpa eleverna synkronisera skola och idrott, både rent praktiskt och när det gäller attityder och beteende	Rektor	Hela läsåret
Att upprätthålla en god trygghet.	Coachsamtal/studietid För elever och mentorer.	Klassmentor	En gång/vecka

	Studieuppföljning Där elever och vårdnadshavare under en kväll bjuds in till skolan för att träffa de lärare de så önskar.	Rektor	November resp. april
Snabbt kunna utreda vad frånvaro beror på	Närvarokontroll Sker dagligen. Mentor har koll på sina elevers frånvaro och om en elev varit frånvarande mer än en vecka kontaktas elev/vårdnadshavare av skolsköterskan. En gång/månad skickas en frånvarosammanställning över elever med för hög frånvaro. Mentor utreder och rapporterar till programmentor/elevhälsa varför en elev finns med på listan. Skulle detta bero på någon typ av kränkande behandling är detta ett sätt att upptäcka det.	Klassmentor/ rektor	Hela läsåret

Förebyggande arbete

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Tidplan
Öka elevernas kunskaper om relationsbyggen de	Uppföljning av Om mig enkäten Folkhälsostrateg föreläser för lärare. Elevhälsan tar fram material till klassmentorer och anordnar en mäsä.	Elevhälsan	Vårterminen
	Läsprojekt Samtliga elever och personal läser en karaktärsinriktad bok på temat relationer. Personalen på varje program tar fram en bok som är kopplad till karaktären på programmet.	Svensklärarna	Januari
	Musikhjälpen Skolgemensamt projekt Åk1 och åk2 genomför musikhjälpen och ev genomför åk3 en alternativ aktivitet som kan kopplas till musikhjälpen.	All personal	December
	Relationsvecka Temavecka där vi belyser de nya läroplansmålen kring "sexualitet, samtycke och relationer"	Elevhälsan	Februari
	Diskussioner utifrån EHT:s material Klassmentorer diskuterar material från elevhälsan (som berör likabehandling och samtycke) med sina elever	Elevhälsan och klassmentorer	4 tillfällen per läsår

Öka elevernas inflytande i sin egen arbetsmiljö	Utbildning för elevskyddsombud Vi måste arbeta för att eleverna vill delta i skolans arbetsmiljöarbete genom att de utser elevskyddsombud.	Rektor & Skyddsombuden	Höstterminen
Öka elevernas kunskaper och respekt för allas olikheter	Relationsveckan Externa föreläsningar och andra aktiviteter under en vecka för att belysa respekt för allas olikheter.	Elevhälsan	Februari
	Amnestydag för HSF åk1-2 Fokus på mänskliga rättigheter	Karaktärlärare SA	Oktober
	Reclaim the sheet Tävling som fokuserar på ”studentlakansattityden”	Bibliotekspedag og, rektor	Juni

5. Följ upp och utvärdera mål och åtgärder

Åtgärderna bör följas upp och utvärderas för att se om de har fungerat. Om målen inte är uppnådda kan ni behöva nya åtgärder eller göra mer för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

Bildningscentrum Facetten:

Utvärdering genomförs i slutet av läsåret 2023/2024 genom att eleverna, tillsammans med förstelärare, genomför fokusgrupper. Personalen utvärderar aktiviteterna i samband med en studiedag, vilket sedan ligger till grund för kommande års plan.

Rutiner för akuta situationer (ska finnas med i planen)

När du som personal får veta att ett barn eller en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling måste du och dina kolleger kunna handla snabbt. Alla behöver veta hur de ska agera i en sådan situation.

Skriv ner rutiner för hur

- barn, elever och deras vårdnadshavare kan rapportera kränkande behandling
- personalen respektive rektorn anmäler kränkningar
- kränkande behandling mellan barn eller elever ska utredas, åtgärdas och dokumenteras
- kränkande behandling av personal mot barn eller elever ska utredas, åtgärdas och dokumenteras.

Bildningscentrum Facetten:

1. Uppmärksamma

Den som misstänker eller får kännedom om diskriminering eller kränkande behandling kontaktar den utsatta elevens klassmentor

2. Första åtgärd

Klassmentor, eventuellt tillsammans med annan lärare eller elevhälsan, samtalar med den utsatta eleven. Rektor informeras och ansvarar för att blanketten "[Anmälan av kränkande behandling av barn/elev](#)" fylls i.

3. Vidare åtgärder

Behöver man gå vidare för att lösa svårigheterna, informeras teamet¹ som jobbar åtgärdande med att motverka diskriminering och kränkande behandling.

Teamet genomför samtal med berörda elever och beslutar om eventuella åtgärder.

4. Uppföljning

Uppföljningssamtal genomförs över tid för att följa upp att trakasserierna eller diskrimineringen upphört.

¹rektor, kurator, klassmentor

Anmäl till rektor eller huvudman

Du som arbetar i verksamheten ska anmäla om ett barn eller en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling.

- Förskollärare, lärare eller annan personal ska skyndsamt anmäla till rektor (genom att på kommunens intranät fylla i anmälan) Se lathund i UF delad yta
[Lathund Anmälan Kränkande Behandling av Barn/Elev](#)
- Rektorn ska i sin tur anmäla till huvudmannen.
- Om du arbetar i en pedagogisk verksamhet som inte är en skolenhet eller förskoleenhet, ska huvudmannen utse en medarbetare som tar emot anmälan.

Du ska ~~inte bara anmäla~~ ~~anmäla inte bara~~ när du får kännedom om kränkande behandling, utan även om du själv uppmärksammar en händelse som kan vara kränkande. Gör ingen värdering av allvaret i händelsen före anmälan. Det kan göras så snabbt som möjligt efteråt.

Tänk på att yngre barn inte alltid kan förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

Huvudmannen utreder och åtgärdar kränkningar

Utred vad som har hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska huvudmannen, det vill säga kommunen, starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskild kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Huvudmannen måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

Uppgifter om kränkande behandling ska alltid utredas. Det gäller även om en anmälan har gjorts till en annan myndighet, som till exempel polisen eller socialtjänsten.

I utbildningsförvaltningen anmäls kränkningen till huvudman eftersom huvudman enligt lag ska utreda. Därefter avgör huvudman/skolchef hur utredning sker på tre olika sätt:

- a. Skolchef ger uppdrag till rektor att utreda (utredningen ska sedan följas upp av förvaltningen).
- b. Vid särskilda fall utreder förvaltningen på uppdrag av skolchef.
- c. I vissa fall önskar rektor att förvaltningen utreder.

Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling är huvudmannen skyldig att snabbt vidta åtgärder. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar.

Tänkbara åtgärder kan vara att

- samtala med barn, elever och eventuellt vårdnadshavare
- samtala med den i personalen som har utsatt barnet eller eleven för kränkande behandling
- hålla ökad uppsikt, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- se över gruppindelningar och schemaläggning
- göra insatser tillsammans med ex kurator och psykolog
- genomföra disciplinära åtgärder enligt skollagen respektive de arbetsrättsliga reglerna.

Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomför nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

(Förvaltningens resp skolans ansvar att följa upp och utvärdera.)

Viktigt att dokumentera

Dokumentera hela utredningen och åtgärderna. Skriv ner vad som har hänt, de åtgärder som har genomförts, uppföljningen och utvärderingen. Det är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentationen kan huvudmannen också uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer omfattande generella insatser.

I utbildningsförvaltningen skickas kränkningsanmälan till funktionsbrevlåda som finns på intranätet (kommer till rektor i **P**prorenata). Rektor skickar vidare till huvudman som avgör om utredning delegeras till rektor eller om förvaltningen gör den. Alla kränkningsanmälningar diarieförs i **E**evolution av registrator.

När rektor utreder sparas utredningen i **P**prorenata i elevakt? Rektor använder befintlig mall i **P**prorenata för utredning?

När förvaltningen utreder sparas utredningen i **E**evolution.

Mer stödmaterial

[Vad fungerar? Resultat av utvärdering av metoder mot mobbning - Skolverket](#)

[Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar - Skolverket](#)

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/stodmaterial/2019/framja-forebygga-upptacka-och-atgarda---hur-skolan-kan-arbeta-mot-trakasserier-och-krankningar>